

بهبود پایدار کارکردهای نظام سلامت از طریق رویکرد توانمندسازی

وجیهه رضانی درج^{۱*}

^۱ دکترای تخصصی اقتصاد سلامت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران، تهران، ایران

* نویسنده مسؤول: وجیهه رضانی درج
vajihe.r@gmail.com

واژه‌های کلیدی: توانمندسازی نظام سلامت، تفکر سیستمی، پایش، ارزیابی

ارجاع: رضانی درج وجیهه. بهبود پایدار کارکردهای نظام سلامت از طریق رویکرد توانمندسازی. راهبردهای مدیریت در نظام سلامت ۱۳۹۷؛ ۱۳(۳): ۲-۴.

کاربرد مدیریتی: کمک به شناسایی نقاط ضعف طرح تحول نظام سلامت و بهبود پایدار کارکردهای این طرح با اتخاذ رویکرد توانمندسازی نظام سلامت در بستری از تفکر سیستمی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۲/۰۱

تاریخ اصلاح نهایی: ۱۳۹۷/۰۲/۲۰

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۲/۲۷

نظام‌های ارائه‌دهنده‌ی مراقبت‌های سلامت، در طول حیات خود با تغییرات بسیاری در زمینه‌های مختلف مواجه‌اند که بر چگونگی انجام وظایف آن‌ها تأثیرگذار می‌باشند. نظام سلامت ایران نیز مانند بسیاری از این نظام‌ها با این تغییرات مواجه بوده است. یکی از آخرین و مهمترین تغییرات در نظام سلامت ایران اجرای طرح تحول نظام سلامت است که منجر به تغییرات گسترده‌ای در رابطه با چگونگی انجام فعالیت‌های آن شده است. اما آنچه که مشخص است این است که این طرح نیز با چالش‌هایی روبرو است. از جمله مهمترین چالش‌های پیش روی طرح تحول سلامت، مسایل مربوط به عدالت و پایداری منابع مالی طرح می‌باشند (۱). به عبارت دیگر تنها با افزایش مخارج نظام سلامت در نظامی که عملکرد ضعیفی داشته باشد لزوماً نمی‌توان انتظار بهبود کارکردهای آن نظام در جامعه را داشت. یکی از مهمترین راهکارهای ارائه‌شده برای بهبود کارکردهای نظام‌های سلامت استفاده از رویکرد توانمندسازی نظام‌های سلامت (Health Systems Strengthening (HSS) است.

نظام‌های سلامت کشورها با چالش‌ها و اولویت‌های متفاوتی روبرو است و نسخه‌ی جامعی از اصلاحات برای تمامی کشورها وجود ندارد. نظام سلامت کشور ایران و به خصوص طرح تحول سلامت نیز، نیازمند ابزارها و

سلامت کشورهای مختلف می‌باشد (۳). این رویکرد شامل مؤلفه‌های تأمین مالی نظام سلامت، منابع انسانی، اطلاعات سلامت، ارائه خدمات، زنجیره‌ی عرضه دارو، و رهبری و حاکمیت نظام سلامت است (۲). فرض اصلی HSS این است که نظام‌های سلامت ضعیف منجر به این می‌شوند که اثربخشی مداخلات دولت‌ها و الگوهای بین‌المللی مربوط به دسترسی و استفاده از خدمات سلامت محدود شوند (۴). به‌کارگیری HSS منجر به گسترش منابع به‌خصوص منابع مورد استفاده برای بهبود حداقل در یک و یا تعداد بیشتری از کارکردهای نظام سلامت به صورتی پایدار خواهد شد. نکته‌ی مورد توجه این است که تعیین مؤلفه‌های HSS به تنهایی منجر به بهبود عملکرد نظام سلامت نمی‌گردد و سیاست‌گذاران باید با تفکری سیستمی به HSS بنگرند و روابط چندگانه و تقابل این مؤلفه‌ها با همدیگر را به صورت یک سیستم در نظر بگیرند. به عبارت دیگر، استفاده از HSS به منظور توانمندسازی مؤلفه‌های نظام سلامت با در نظر داشتن تفکر سیستمی منجر به بهبود عملکرد این نظام‌های سلامت خواهد شد (۵).

نظام سلامت هر کشور با چالش‌ها و اولویت‌های متفاوتی روبرو است و نسخه‌ی جامعی از اصلاحات برای تمامی کشورها وجود ندارد. نظام سلامت کشور ایران و به خصوص طرح تحول سلامت نیز، نیازمند ابزارها و

HSS در ابتدا توسط سازمان بهداشت جهانی به منظور تسهیل رسیدن به بخش‌های مرتبط با سلامت در اهداف توسعه‌ی هزاره ارائه شد (۲). HSS، دربردارنده‌ی راهبردها، پاسخ‌ها و فعالیت‌هایی به منظور توسعه‌ی پایدار نظام

پایش، ارزیابی و یادگیری بتوان بهبود کارکردهای طرح تحول سلامت را شاهد بود و به مقابله مؤثر با مشکلات این طرح و در نهایت نظام سلامت به طریقی پایدار و منسجم دست‌یافت.

راهبردهای مختص خود به منظور شناسایی چالش‌ها و ارائه راه‌حل‌های مورد نیاز می‌باشد. از اینرو انتظار می‌رود با به‌کارگیری راهبردها، فعالیت‌ها و پاسخ‌های HSS و با اتخاذ رویکرد تفکر سیستمی در چهارچوبی از چرخه‌ی

References

- 1) Moradi-Lakeh M, Vosoogh-Moghaddam A. Health Sector Evolution plan in Iran; Equity and Sustainability Concerns. *Int J Health Policy Manag* 2015; 4(10): 637-40. doi: 10.15171/ijhpm.2015.160.
- 2) World Health Organization (WHO). Everybody's business - strengthening health systems to improve health outcomes: WHO's framework for action. WHO: Switzerland, Geneva. 2007. Available from URL: <http://apps.who.int/iris/handle/10665/43918>.
- 3) United States Agency for International Development (USAID). USAID's vision for health systems strengthening. U.S. Agency for International Development: USA, Washington, DC. 2015. Available from URL: <https://www.usaid.gov/what-we-do/global-health/health-systems/usaids-vision-health-systems-strengthening>.
- 4) Diana M, Yeager V, Hotchkiss D. Health Systems Strengthening – A Literature Review. United States Agency for International Development (USAID): USA, Washington, DC. 2017. Available from: <https://www.measureevaluation.org/resources/publications/tr-17-167a>.
- 5) Aqil A, Silvestre E, Hotchkiss D, Maniscalco L. Health Systems Strengthening – Monitoring, Evaluation, and Learning Guide. United States Agency for International Development (USAID). 2017. Available from: <https://www.measureevaluation.org/resources/publications/tr-17-167c>.

Sustainable Improvement of Health System Functions through Health System Strengthening Approach

Vajihe Ramezani_Doroh^{1*}

¹ Ph.D. of Health Economics, School of Public Health, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

* **Corresponding Author:** Vajihe Ramezani_Doroh
vajihe.r@gmail.com

ABSTRACT

Citation: Ramezani_Doroh V. Sustainable Improvement of Health System Functions through Health System Strengthening Approach. *Manage Strat Health Syst* 2018; 3(1): 2-4.

Received: May 22, 2018

Revised: June 10, 2018

Accepted: June 17, 2018

Weaknesses of health systems limit their performance. Health System Strengthening (HSS) is an approach which made of strategies, responds and activities and aimed to sustainable improvement of health systems' performance. The HSS helps policy-makers to achieve the improvements by stimulating the system thinking. Furthermore, effective monitoring, evaluation, and learning are important factors in the effectiveness of the HSS.

Key words: Health system strengthening, System thinking, Monitoring, Evaluation